

Наследствената патология при животните е причина за възникване на наследствените заболявания и на вродена предразположеност към тях.

Така при изясняване причините за много болести и в частност за безплодие не бива да се подценява и значението на различни генетични фактори, наследствената обусловеност и предразположеност. Трудностите при установяването им в практиката, определят до голяма степен и невъзможността да се извършва цялостен и ефикасен контрол за навременното им откриване и избягване на последиците от тях. В крайна сметка, въпреки непрекъснато нарастващото им значение, те се подценяват като фактор обуславящ и безплодието.

Практическото значение на повдигнатата проблематика е огромно и разностранно. Що се отнася за ролята ѝ върху репродуктивните способности на животните съществуват две възможности: генетичните отклонения и заболявания се проявяват спонтанно и самостоятелно или едва след наличие на определени предразполагащи фактори на външната среда.

В първия случай те се манифестират с наличие на определени аномалии, които се установяват относително лесно още при един основен преглед на животните. Манифестират се с промени в морфоструктурата на половите органи, телосложението и т. н. Към тези аномалии се причисляват влагалищните шпанги, хипоплазията на матката и яйчниците, хермафродитизмът и т. н. Що се отнася до такива страдания като нимфомания и овариални цисти в 15—20 % от случаите се приема, че появата им е генетично обусловена. Отклоненията в тази насока са причина за бракуване на животните т. е. проблемът се решава бързо. Елиминира се и порочната унаследяемост. Определени екстериорни особености биха могли да оказват и индиректно въздействие върху безплодието.

Пример за това са затрудненията при раждането като последици от несъответствие между големината и формата на плода и неблагоприятната структура на таза при майката. При заплождане на крави от млечни породи с бици „Шароле“

често като последици са трудните раждания. Аналогична е и ситуацията с бици от породата

Българското кафяво говедо, когато се заплождат черно-шарени юници.

При кравите са наблюдавани и смущения в плодовитостта, които се дължат на генетични фактори.

Във втория случай, някои фактори на околната среда, провокират изявата на един „недостатък”, т. е. съществува наследствена предразположеност. По този начин през последните години много заболявания намират своето обяснение.

Така например, е доказано, че съществува породна чувствителност по отношение на смущения в обмяната на веществата при говедото, различия в потребностите към определени фуражи, както и оползотворяването им.

Именно това е най-важния фактор, който образно представено би могъл „да обърне колата” на фермера и да доведе не само до разочарования, но и до пълно компрометиране на усилията на всички онези, които се опитват, чрез съзидателен труд да създадат нещо !

Извършваната селекция е основната причина за „генетичното изтъняване” на популацията от животни. В продължение на векове, размножавайки животните, човек се е стремил към две неща – по-високи продуктивност и пригодност към отглеждане при домашни (през последните десетилетия промишлени) условия. В природата обаче всяко нещо става за сметка на друго. Получените преимущества се компенсират с обременяване на приспособителните и репродуктивните способности.

Нещо повече, в много случаи, породите и отродията отглеждани в определени райони са приспособени и живеят най-добре при родни условия на живот – климат, хранителна база, технология, заболяемост и т. н. Както се казва, „камъкът си тежи на мястото”. И изведнъж пренесени на хиляди километри, те не само че не могат да разгърнат напълно заложения в тях потенциал (за което все пак е необходимо много време), но понякога се получава точно обратното – един пълен провал – непригодност към отглеждане при новите условия, повишена заболяемост, намалена продуктивност и рязко намаляване на репродуктивните способности.

Един конкретен пример – да вземем високата млечност ! Така желана ! Но при неправилна селекция тя води след себе си до повишена чувствителност към условията на хранене, гледане, климат, вредители и т. н. И ако изискванията не бъдат

удовлетворени, не само че не се достига очакваната продуктивност, но животните не се заплождат своевременно, те се бракуват, което в крайна сметка би могло да се стигне до фалит на фермата.

Защо през последните години в особена сила, макар и незабелязано значението на генетичните фактори непрекъснато нараства ?

Масово се извършва близкородствено съешаване. В най-голяма степен това важи за дребните преживни и в някои случаи, при екстензивното отглеждане на свинете. Чистопородното размножаване и липсата на разнообразие и противоречие между генотипа на майката и бащата винаги внася по-намалена жизненост.

Съществуват много фирми, които под една или друга форма осъществяват безконтролен внос на високопродуктивни животни, при които е извършвана строга селекция само в една насока, за сметка на приспособителните и репродуктивните им способности. Попаднали при необичайните за тях условия в нашата страна – сух и горещ климат, паразити, вредители, фуражна база и т. н. скъпите, дори „безценни” чужденки, се оказват последни в потомство на своя род.

В тази връзка, фермерите и специалистите, които извършват селекция, подбор и внос на животни, трябва да изключват възможността за закупуване на такива, с неблагоприятна генетична обремененост , тъй като последствията от това биха били непредсказуеми, не само с отражение върху размножителния процес.

Твърде наложително да се търси и отчита влиянието на различните генетични фактори, нещо което открива но- ви възможности за правилно организиране на борбата с безплодието и заболяванията на животните. Особено необходимо е в случаите, когато се изграждат нови животновъдни комплекси, с висока концентрация на голям брой ценни и високопродуктивни животни. Новият нетрадиционен и творчески подход изисква съобразяване с всички фактори – генотип и условия. В етеринарно-лечебните интервенции, колкото и важни да са те са недостатъчни. Наложителна е профилактика, основана на по-задълбоченото изясняване на

Генетични фактори и безплодие

Написано от Administrator

Неделя, 13 Октомври 2013 14:44 -

етиологията, същността и развоя на заболяванията и връзката им с нецелесъобразното хранене, гледане, експлоатация, слабости по отношение на репродуктивния процес, вкл. избора и преценката на разплодните животни. Така биха могли да се елиминират и избегнат различни нежелани фактори от генетично и имунологично естество.

Доколко обаче всичко това е осъществимо, предвид реалностите в нашата страна е един съвсем отделен и болезнен въпрос. Как би могло да се работи без съвременна и адекватна научно-изследователска дейност, оборудване, лаборатории и потенциал, средства и обезпеченост, а така също и без интернационални контакти и сътрудничество, изгубени някъде в блатото на посредствеността и изтласкани от ежедневната борба за оцеляване. А последното, последното съвсем не е възможно без тях !

Доц. д-р Пламен Георгиев